

Ježíš „historický“

Několik let po válce se opět stala aktuální otázka rozdílu mezi tzv. historickým Ježíšem a Kristem kérygmatu. Zase byly znovu připomínány nedostatky a viny liberální theologie a jen několik málo autorů se pokusilo problém formulovat bez přehnaného zatížení oněmi reminiscencemi. Zatíženy byly ovšem i termíny, s nimiž se pracovalo, především pak slovo „historický“. Pokud se tímto slovem chce dát důraz na to, že také historický přístup nutně vede k nějaké konstrukci, pak nezbyvá než sáhnout po jiném vymezení. Proti každé konstrukci (tj. nějakému přesnějšímu pochopení a vymezení postavy Ježíše z Nazaréta a také jeho významu) může být legitimně postaven jen Ježíš osobně, a to bez ohledu na to, jak obtížně se k tomuto skutečnému Ježíši můžeme dostávat. Už to, že máme kanonizovaná hned čtyři evangelia – a tím čtyři odlišná, převážně narativní líčení živého Ježíše a jeho působení na současníky v jeho nejbližším okolí -, nás musí vést k hledání toho, k němuž tato různá evangelia s různými důrazy a různým pochopením Ježíšova života a díla míří a na něhož odkazují. Tím spíš musíme považovat skutečnou osobu Ježíšovu a její skutečný život za rozhodující a směrodatné i pro všechny pozdější pokusy o theologické (dogmatické) formule, navíc ještě mocněji poznamenané helénismem a jeho myšlenkovou a zejména pojmovou výzbrojí. Ať už se dnes pokoušíme myšlenkově i ve slovech jakkoli vystihnout význam Ježíšova života, působení i smrti na kříži, nemůžeme si už nikdy dělat nárok na to, že „spasení“ záleží na našich myšlenkách nebo slovech (a to platí ovšem nejen pro nás dnes, ale pro všechny křesťany počínajíc učedníky a první církvi). To pochopitelně vůbec neznamená, že bychom všech dosavadních pokusů o myšlenkové i formulační uchopení toho rozhodujícího mohli prostě jen nechat stranou. Pravý opak se ukazuje jako nezbytný: ke všem nejlepším dosavadním formulacím se musíme stále vracet jak proto, že to je a bude trvalou inspirací i všech našich pokusů, ale také proto, že rozpoznání nepřesností a chyb starších pokusů nám jednak usnadní úkol, jak se vyhnout starým a již jednou rozpoznáním omylům, ale také nás postaví před náročný a naléhavý úkol pochopit vše nové a přiměřeně všemu novému, co charakterizuje svět, v němž dnes žijeme. Každý pokus jen se k tomu „starému“ vracet a jen recitovat to, co řekli a napsali jiní, byť to byly sebevětší postavy křesťanské minulosti, znamená ve skutečnosti jen svědecké selhání. Kdo si nedokáže vybudovat osobní živý vztah k Ježíši Nazaretskému, a to jak v životě, tak i v myšlení, a chce setrvávat jen u toho, jak si to řešili třeba reformátoři, blokuje anebo aspoň znesnadňuje tím každý pokus o pochopení toho, co znamená Ježíšovo evangelium dnes, v dnešním světě a pro nás, kteří v tomto světě žijeme. Ten, kdo se dnes odvolává reformace a nechce se hnout ani o krok dál a varuje, že to ohrožuje ekumenickou spolupráci, stává se konzervativní překážkou každého pokusu o to, zazpívat „píseň novou“.

(Písek, 050203-2.)